

Sygn. akt II CSK 477/16

POSTANOWIENIE

Dnia 24 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z wniosku M. M.

przy uczestnictwie A. K., J. R., M. M., A. M., K. M., M. D. M., J. M., T. B. , K. B., J. B., I. M., G. P., J. J. M., L. M. A., E. J., T. P. i A. M.

o uzupełnienie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po J. W.,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 24 stycznia 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w Łodzi
z dnia 28 stycznia 2016 r., sygn. akt III Ca 1616/15,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, iż wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Zagadnienie ma cechować się istotnością, czyli być doniosłe z uwagi na rangę zawierającego się w nim problemu prawnego oraz jego znaczenie wykraczające poza potrzeby rozstrzygnięcia sprawy, w której wniesiono skargę. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia. (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151). Nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy w danej kwestii wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2015 r., I CSK 976/14, niepubl.).

Zdaniem skarżącego w sprawie w której wniesiono skargę występują istotne zagadnienia prawne sprowadzające się do konieczności rozważenia, czy w świetle regulacji art. 677 § 3 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 24 sierpnia 2007 r. o zmianie ustawy – Prawo o notariacie oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.Nr 181, poz. 1287 – dalej: „ustawa zmieniająca”), możliwe jest późniejsze uzupełnienie postanowienia o rozstrzygnięcie w przedmiocie dziedziczenia gospodarstwa rolnego, jeżeli wnioskodawca wskazał we wniosku o stwierdzenie nabycia spadku, że w skład spadku wchodzi gospodarstwo rolne, a postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku wskazuje, że wnioskodawca dziedziczy spadek w całości oraz czy możliwe jest uzupełnienie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku o dziedziczenie gospodarstwa rolnego w oparciu o regulację art. 677 § 3 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie

ustawy zmieniającej poprzez stwierdzenie dziedziczenia gospodarstwa rolnego przez osoby inne niż wskazane w pierwotnym postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku, jako dziedziczące spadek w całości.

Zagadnienia prawne sformułowane przez skarżącego nie spełniają wyżej sprecyzowanych w judykaturze Sądu Najwyższego wymagań. Skarżący nie przytoczył ani nie uzasadnił takich argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych. Nie przedstawił wyводу zawierającego szczegółową argumentację prawną przekonującą o istnieniu rozbieżnych ocen prawnych przedstawionego zagadnienia. We wniosku brak jest odniesienia do orzecznictwa Sądu Najwyższego i poglądów doktryny w kwestiach objętych zagadnieniem prawnym i sygnalizowanymi wątpliwościami interpretacyjnymi. Argumentacja skarżącego jest jednostronna i ogranicza się do przedstawienia własnego poglądu prawnego w opozycji do stanowiska Sądu drugiej instancji. Ponadto wskazane przez skarżącego zagadnienia prawne, nie mają charakteru abstrakcyjnego, syntetycznego i uniwersalnego, lecz są osadzone w okolicznościach konkretnej sprawy i są pytaniami w tej właśnie sprawie.

Wbrew stanowisku skarżącego zagadnienia te nie są zagadnieniami nowymi, dotychczas w orzecznictwie nie rozstrzygniętymi i stąd wymagającymi analizy prawnej i wyjaśnienia w interesie publicznym. Problematyka uzupełniania postanowienia pomijającego rozstrzygnięcie o dziedziczeniu gospodarstwa rolnego była przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego wyjaśniających zasadę jej stosowania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że wniosek o wydanie postanowienia uzupełniającego jest dopuszczalny w każdym przypadku niezamieszczenia w orzeczeniu o stwierdzeniu nabycia spadku rozstrzygnięcia o dziedziczeniu gospodarstwa rolnego. Postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku w zakresie, w jakim nie rozstrzyga o dziedziczeniu gospodarstwa rolnego nie ma mocy wiążącej wynikającej z art. 365 k.p.c., skoro, bowiem w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku nie zawarto rozstrzygnięcia o tym, kto i w jakiej części dziedziczy gospodarstwo rolne, to brak rozstrzygnięcia nie może wiązać sądu. Nie budzi również wątpliwości, że w sytuacji, kiedy w skład spadku wchodzi gospodarstwo rolne podlegające dziedziczeniu z ustawy, a spadek został otwarty przed 14 lutego 2001 r., w treści postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku

należy wymienić osobno spadkobierców dziedziczących to gospodarstwo oraz ich udziały. W takiej sytuacji postanowienie sądu składa się z dwóch rozstrzygnięć – dotyczącego masy majątkowej, jako całości oraz masy majątkowej stanowiącej gospodarstwo rolne, przy czym nie można orzec o dziedziczeniu gospodarstwa rolnego bez równoczesnego, ewentualnie wcześniejszego orzeczenia o dziedziczeniu spadku w ogólności. Natomiast w sytuacji, kiedy postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku nie zawiera rozstrzygnięcia o dziedziczeniu gospodarstwa rolnego, służy temu regulacja zawarta w art. 677 § 3 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie ustawy zmieniającej. (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 1976 r., III CRN 91/76, OSNCP 1977, nr 3, poz. 52; wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2009 r., IV CSK 146/09, niepubl. i z dnia 18 maja 2012 r., IV CSK 379/11, niepubl.). Powołując się na prawomocność postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, skarżący dopatrywał się nieważności postępowania przeprowadzonego w przedmiocie uzupełnienia tego postanowienia. Natomiast Sąd Najwyższy – z przyczyn wyżej przywołanych - nie znalazł okoliczności, które w tym zakresie, w ramach przedsądu, jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie*, bez konieczności głębszej analizy, sprzeczności orzeczenia z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami albo jego wydania w wyniku oczywiście błędnej, widocznej bez głębszej analizy prawniczej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa. Natomiast skarżący przedstawiając, jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie skargi kasacyjnej „oczywiste naruszenie prawa” powinien wykazać kwalifikowany charakter tego naruszenia (por. m.in.: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100, z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49).

Skonfrontowanie rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji z uzasadnieniem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala na stwierdzenie,

by skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona w wyżej wskazanym rozumieniu. Skarżący powołując się na przesłankę oczywistej zasadności, ograniczył się do przytoczenia art. 398⁹ § 1 pkt 4 nie uzasadniając w żaden sposób, na czym ta oczywistość skargi miałaby polegać. Jeżeli uzasadnienie wniosku w zakresie oczywistej zasadności skargi należy odnieść do prezentowanych zagadnień prawnych to, nie jest możliwe jednoczesne wykazywanie, że w sprawie istnieje zagadnienie prawne dotyczące wykładni określonych przepisów prawa i że skarga oparta na naruszeniu tych przepisów jest oczywiście uzasadniona. Albo jest tak, że wykładnia danych przepisów jest prosta i w związku z tym, ich naruszenie jest oczywiste, albo tak, że wykładnia ta rodzi istotne zagadnienie prawne, wobec czego naruszenie przepisów nie może być oczywiste (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14, niepubl. i z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, niepubl.).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.